

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี

Factors affecting nutrition status in preschool children in Well Child Clinic Uthaithani hospital

นางนิชาภา เชี่ยวัญญกิจ

นักโภชนาการ โรงพยาบาลอุทัยธานี

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเด็กและผู้ปกครองในคลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี จำนวน ๑๒๐ คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการบันทึกน้ำหนักและส่วนสูงของเด็ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี ส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์ มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานและมีส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ ๘๔.๑๗ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีพบว่า อายุของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.035$) ระดับการศึกษาของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.025$) ระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.016$) เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.034$) และพฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหาร ($p=0.043$) มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

คำสำคัญ ปัจจัย, ภาวะโภชนาการ, เด็กวัยก่อนเรียน

Abstract

Descriptive Research purpose to studying nutrition status Factors affecting nutrition status of preschool children at well child clinic of Uthai Thani Hospital. The sample group is children and parent total 120 persons, data were collected by questionnaires and recording the weight and height of children. The statistics used in the analysis were frequency, percentage, average data analysis by using chi-square values.

The results of the research showed that nutrition status of the preschool children, most of the samples had nutritional status, had standard weight and had normal height 84.17%. Factor that relate to nutrition status in well child clinic of Uthai Thani hospital found that age of preparer of family ($p=0.035$), education level of preparer ($p=0.025$) knowledge of food intake ($p=0.016$), attitude of eating ($p=0.034$), food preparation behavior ($p=0.043$), Correlated with nutritional status of preschool children with statistical significance at the level of 0.05

Keyword: Factor, Nutrition status, Preschool children

ความเป็นมาและความสำคัญ

อาหารและโภชนาการ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ถ้าเด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี ก็จะช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง แต่ในทางตรงกันข้ามหากเด็กได้รับสารอาหารที่มากหรือน้อยเกินไปย่อมก่อให้เกิดภาวะโภชนาการเกินหรือภาวะขาดโภชนาการขึ้นได้ การได้เรียนรู้ถึงหลักการบริโภคอาหารและโภชนาการตามหลักโภชนบัญญัติ จะทำให้สามารถเลือกบริโภคอาหารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเลือกบริโภคอาหารอย่างเหมาะสมกับวัย จะมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรงสมวัย

อาหารมีความสำคัญส่งผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย ความสามารถในการต้านทานโรค การพัฒนาของระบบสมองและเส้นประสาทจึงมีผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และบุคลิกภาพของเด็ก (ศิริศักดิ์ สุนทรไชย, ๒๕๕๖) ถ้าเด็กได้รับปริมาณอาหารและสารอาหารเพียงพอครบถ้วนตามความต้องการ จะมีสุขภาพอนามัยดี แต่ถ้าหากเด็กไม่ได้รับอาหารที่ดีไม่เพียงพอ อาหารไม่มีคุณภาพก็จะทำให้เกิดภาวะการขาดสารอาหารเสี่ยงที่จะมีปัญหาโรคเรื้อรังในอนาคต สุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์ เตี้ย แคระแกร็น เติบโตช้าพัฒนาการไม่สมวัย สภากร่างกายผิดปกติ ส่งผลให้พฤติกรรมผิดปกติไปด้วย ดังนั้น อาหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อโครงสร้างของร่างกาย สติปัญญา และสุขภาพ เด็กที่กินอาหารครบ ๕ หมู่ ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน ผัก และผลไม้โดยมีความหลากหลายของอาหารในกลุ่มเดียวกัน และปริมาณเหมาะสม จะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโต สมองดี ฉลาด เรียนเร็ว มีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลให้พัฒนาการมีความ

เหมาะสมตามวัย และสร้างภูมิคุ้มกันโรคทำให้ไม่เจ็บป่วยบ่อย หรือเจ็บป่วยแต่หายเร็วไม่รุนแรง

จากสถิติโรงพยาบาลอุทัยธานีพบว่าปัญหาทุพโภชนาการในเด็กอายุ ๐ - ๕ ปี ในปี ๒๕๖๐, ๒๕๖๑, ๒๕๖๒ ได้แก่ภาวะเตี้ย ร้อยละ ๑๘.๗๒, ๑๙.๒๔ และ ๒๐.๐๕ ตามลำดับ ภาวะผอม ร้อยละ ๖.๗, ๗.๙ และ ๗.๔ ตามลำดับ ภาวะอ้วน ร้อยละ ๖.๔๓, ๑๐.๙๐ และ ๑๒.๒๖ ตามลำดับ ภาวะโภชนาการเป็นดัชนีบ่งชี้ภาวะสุขภาพโดยรวมของเด็กและเป็นต้นทุนสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพ มีสุขภาพดีและมีเชาวน์ปัญญาที่พร้อมจะเรียนรู้ ผักฝนทักษะ สะสมประสบการณ์เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เด็กจำเป็นต้องได้รับสารอาหารในปริมาณที่พอเพียง ความต้องการสารอาหารของเด็กแต่ละคนในช่วงนี้จะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอัตราการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคน หากเด็กได้รับโภชนาการหรือสารอาหารต่างๆ ไม่เพียงพอ จะส่งผลให้การเจริญเติบโตช้า กล้ามเนื้อไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันต่ำเกิดภาวะโลหิตจาง ในทางตรงข้ามถ้าได้รับมากเกินไป ก็ทำให้มีน้ำหนักเกินเกิดโรคอ้วน ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ (สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๖๐) โภชนาการมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก การให้อาหารเด็กอย่างไม่เหมาะสมหรือไม่ครบทั้ง ๕ หมู่ จะทำให้การเจริญเติบโตหยุดชะงัก มีระดับสติปัญญาไม่ดีเท่าที่ควร และเจ็บป่วยบ่อย ด้วยเหตุนี้ เด็กวัยก่อนเรียนจึงควรได้กินอาหารหลักครบทั้ง ๕ หมู่ ในแต่ละชนิดควรกินให้หลากหลายวันละ ๓ มื้อ และดื่มนมเป็นอาหารเสริมให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ ตามที่ร่างกายเด็กต้องการในแต่ละมื้อ แต่ละวัน เพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่

ครบถ้วนและปลอดภัย จึงจะสามารถป้องกัน แก๊ซ และพื้นฟูภาวะทุพโภชนาการของเด็กได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียนที่ คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปดำเนินการเป็นแนวทางใน การจัดการได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง คุณภาพที่สอดคล้องกับผลการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กวัย ก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาล อุทัยธานี

๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะ โภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดี คุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี

วัสดุและวิธีการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิง พรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการในเด็กวัย ก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ ในโรงพยาบาล อุทัยธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการศึกษาในครั้งนี้ คือ เด็กวัย ก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ ในโรงพยาบาล อุทัยธานีและผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิก เด็กดีคุณภาพ ในโรงพยาบาลอุทัยธานี

จำนวนคนและที่มา เด็กวัยก่อนเรียนที่ คลินิกเด็กดีคุณภาพ ในโรงพยาบาลอุทัยธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ โดยอ้างอิงจากจำนวนเด็กวัย ก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาล อุทัยธานี ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๗๕๑ คน

(งานเวชระเบียน โรงพยาบาลอุทัยธานี, ๒๕๖๒) เมื่อนำมาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่ง กำหนดความเชื่อมั่นที่ ๙๕% และความคลาด เคลื่อนไหวที่ ๐.๐๕ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะได้ขนาด ของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำโดยประมาณ ๑๒๐ ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัย ครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเองจาก การศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ การหาคุณภาพ เครื่องมือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๕ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับ ครอบครัว จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย ผู้ตอบ แบบสอบถาม อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ของครอบครัวลักษณะของครอบครัว

ตอนที่ ๒ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการ รับประทานอาหารของผู้จัดเตรียมอาหารของ ครอบครัว มีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบ แต่ ละข้อมี ๒ ตัวเลือก คือ ใช่หรือไม่ใช่ จำนวน ๑๕ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเจตคติเกี่ยวกับการ รับประทานอาหารของผู้จัดเตรียมอาหารของ ครอบครัว จำนวน ๑๗ ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน ๔ ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ ๔ ข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัด อาหารของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว จำนวน ๑๘ ข้อ มีลักษณะเป็นการสำรวจ พฤติกรรม ๔ ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติ เป็นบางครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ

ตอนที่ ๕ ข้อมูลด้านโภชนาการของเด็ก ประกอบด้วย เพศ วันเดือนปี เกิด อายุ น้ำหนัก ความสูงและการประเมินภาวะโภชนาการโดย นำมาเทียบกับกราฟแสดงน้ำหนักตามเกณฑ์

ส่วนสูงในการติดตามการเจริญเติบโตของเด็ก
๐ - ๖ ปี ของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ อนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ขั้นตอนและวิธีการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กและหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารของครอบครัว ข้อมูลเจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของครอบครัว และข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการอาหารของครอบครัว ต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างถูกนำมาแจกแจงและวิเคราะห์ค่าตามระเบียบวิธีวิจัยทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัว ของประชากรศึกษาต่อภาวะโภชนาการของเด็กในคลินิกเด็กดีคุณภาพโรงพยาบาลอุทัยธานี โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำ

แบบสอบถามไปทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

๑. **หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)** ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ จำนวน ๓ ท่าน ตรวจสอบเนื้อหา จากนั้นนำเครื่องมือไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา จากนั้นนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยค่าที่ยอมรับได้มากกว่า ๐.๗๘ และนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจนด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา

๒. **หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)** โดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบจากอาจารย์แล้ว นำไปทดสอบกับผู้ปกครอง ในคลินิกเด็กที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวน ๓๐ ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น แล้วนำไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗

ผลการวิจัย

กลุ่มประชากรที่เข้าร่วมในการวิจัย เป็นผู้ปกครองเด็กในคลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี จำนวนผู้ปกครองเด็ก ทั้งหมด ๑๒๐ ราย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว

ตารางที่ ๑ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว (n = ๑๒๐)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว		
พ่อ	๑๔	๑๑.๖๗
แม่	๘๖	๗๑.๖๗
อื่นๆ	๒๐	๑๖.๖๖
อายุ		
๒๐-๒๙ ปี	๔๐	๓๓.๓๓
๓๐-๓๙ ปี	๕๑	๔๒.๕๐
๔๐-๔๙ ปี	๑๖	๑๓.๓๓
๕๐ ปี ขึ้นไป	๑๓	๑๐.๘๓
อาชีพ		
ค้าขาย	๒๕	๒๐.๘๓
รับจ้าง	๗๙	๖๕.๘๓
เกษตรกร	๑๖	๑๓.๓๓
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๘	๖.๖๗
ประถมศึกษา	๒๘	๒๓.๓๓
มัธยมศึกษา	๗๐	๖๐.๘๓
ปริญญาตรี	๑๔	๑๑.๖๗
รายได้ของครอบครัว		
ต่ำกว่า ๕,๐๐๑ บาท/เดือน	๒๑	๑๗.๕๐
๕,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน	๘๖	๗๑.๖๗
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน	๑๓	๑๐.๘๓
ลักษณะของครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	๔๐	๓๓.๓๓
ครอบครัวขยาย	๗๕	๖๒.๕๐
ครอบครัวอื่น	๕	๔.๑๗

จากตารางที่ ๑ แสดงให้เห็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่ผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัวคือ แม่ ร้อยละ ๗๑.๖๗ มีอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี ร้อยละ ๔๒.๕๐ มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๖๕.๘๓ มีการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษา ร้อยละ ๖๐.๘๓ มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๗๑.๖๗ และส่วนใหญ่มีลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยายร้อยละ ๖๒.๕๐

ตารางที่ ๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารของครอบครัว ข้อมูลเจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของครอบครัวและข้อมูลพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารของครอบครัว (n = ๑๒๐)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปรผล
ระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร	๒.๙๖	๐.๘๗	ดีมาก
เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร	๒.๘๔	๐.๖๗	ดีมาก
พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหาร	๒.๒๓	๐.๖๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๒ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ =๒.๙๖,S.D.=๐.๘๗) มีเจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารอยู่ในระดับดีมาก

($\bar{x}$ =๒.๘๔,S.D.=๐.๖๗) และมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =๒.๒๓,S.D.=๐.๖๒)

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลด้านภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี (n = ๑๒๐)

ภาวะโภชนาการ	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ (ระดับคะแนน ๑)	๖	๕.๐๐
ภาวะโภชนาการปกติ (ระดับคะแนน ๒)	๑๐๑	๘๔.๑๗
ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์ (ระดับคะแนน ๓)	๑๓	๑๐.๘๓

จากตารางที่ ๓ ข้อมูลด้านภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี มีภาวะโภชนาการ

ตามเกณฑ์ ร้อยละ ๘๔.๑๗ ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์ ร้อยละ ๑๐.๘๓ ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ ๕.๐๐

ตารางที่ ๔ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี (n = ๑๒๐)

ตัวแปร	χ^2	df	P-value
อายุ	๑๐.๙๓๔	๔	๐.๐๓๕*
อาชีพ	๕.๘๒๐	๑๒	๐.๑๖๕
ระดับการศึกษา	๖.๐๔๔	๔	๐.๐๒๕*
รายได้ของครอบครัว	๕.๖๙๒	๑๐	๐.๕๖๙
ลักษณะของครอบครัว	๑.๖๓๘	๖	๐.๓๑๘
ระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร	๑๐.๖๕๔	๔	๐.๐๑๖*
เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร	๕.๘๓๐	๑๐	๐.๐๓๔*
พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหาร	๘.๖๙๓	๑๒	๐.๐๔๓*

*P-value < 0.05

จากตารางที่ ๔ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีมีดังนี้ อายุของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.035$) ระดับการศึกษาของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.025$) ระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.016$) เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.034$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัวคือ แม่ ร้อยละ ๗๑.๖๗ มีอายุช่วง ๓๐ - ๓๙ ปี ร้อยละ ๔๒.๕๐ มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๖๕.๘๓ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ ๖๐.๘๓ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๗๑.๖๗ และส่วนใหญ่มีลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยายร้อยละ ๖๒.๕๐ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=2.86, S.D.=0.87$) มีเจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=2.84, S.D.=0.67$) และมีพฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.23, S.D.=0.62$) ข้อมูลด้านภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานและมีส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ ๘๔.๑๗

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดี

และพฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหาร ($p=0.043$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอาชีพ รายได้ของครอบครัว และลักษณะของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.165, p=1.568, \text{และ } p=0.318$ ตามลำดับ)

คุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีพบว่า อายุของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.035$) ระดับการศึกษาของผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัว ($p=0.025$) ระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.016$) มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนคลินิกเด็กดีคุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้จัดเตรียมอาหารส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารในระดับดีมาก มีความรู้ว่าการที่เด็กได้รับประทานอาหารครบ ๕ หมู่ทุกวันจะทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง การขาดอาหารจะทำให้เด็กแคระแกร็น ตัวเตี้ย มีการเจริญเติบโตช้าและอาหารสำหรับเด็กควรจัดให้ครบ ๕ หมู่ คือ ข้าว เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ และไขมัน รับประทานอาหารเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก เพราะอาหารทำให้ร่างกายและระบบต่างๆ ภายในร่างกายเป็นปกติ การบริโภคอาหารที่ถูกหลักครบถ้วน เพียงพอ จะทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ทำให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิภา มะลา (๒๕๖๒) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย

จังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะทุพโภชนาการด้านน้ำหนักตามอายุเทียบตามเกณฑ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูด้านสุขภาพของผู้ปกครองแก่เด็ก คือการดูแลแนะนำ ให้เด็กได้รับประทานอาหารอย่างน้อยวันละ ๓ มื้อ การดูแลให้เด็กได้รับประทานผลไม้ เพราะมีประโยชน์มากกว่าขนมกรุบกรอบ เป็นต้น

เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ($p=0.034$) พบว่า ผู้จัดเตรียมอาหารส่วนใหญ่มีเจตคติในระดับดีมาก มีความเชื่อในเรื่องของการรับประทานอาหารของผู้ปกครอง จะส่งผลต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในด้านการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางโภชนาการ ทำให้เด็กได้รับสารอาหารอย่างครบถ้วนและเพียงพอได้สัดส่วนกับความต้องการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนุศรา คาอารักษ์ (๒๕๕๘) ที่ทำการศึกษารื่องภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า เจตคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พบว่า พฤติกรรมบริโภคของมารดา และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของครอบครัวล้วนเป็นแบบอย่าง แก่เด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะมารดาซึ่งเป็นบุคคลหลักของครอบครัวในการดูแลสมาชิกทุกคนในครอบครัว ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกโภชนาการที่เหมาะสมให้กับเด็ก

พฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหาร ($p=0.043$) ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารระดับที่ดี อาหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย เด็กจึงต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่โดยเฉพาะทางด้านอาหารและโภชนาการ เด็กวัยนี้จะมีความสนใจเรื่องการรับประทานอาหารน้อยลง เนื่องจากมีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น จึงมีโอกาสดูดสารอาหารได้ ซึ่งการได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนและเพียงพอต่อความต้องการจะช่วยให้ร่างกายเด็กเจริญเติบโตได้เต็มศักยภาพ การจัดอาหารให้เด็ก นอกจากคำนึงถึงปริมาณที่พอเหมาะแล้ว ยังต้องคำนึงถึงคุณค่าสารอาหารด้วย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนที่คลินิกเด็กดี คุณภาพ โรงพยาบาลอุทัยธานี พบว่าปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร เจตคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและพฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานควรมีมาตรการจัดการอบรมส่งเสริมความรู้ ให้ผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัวได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดอาหารและผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคตที่จะส่งผลเสียต่อเด็กหากได้รับอาหารไม่ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม ผู้จัดเตรียมอาหารของครอบครัวจึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกอาหารอย่างถูกต้อง และเพียงพอกับความต้องการตามวัยด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ทำให้ทราบภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนและทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน

๒. นำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเพื่อพัฒนาให้ได้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคอาหารและสามารถนำไปใช้เป็นนโยบายที่สามารถแก้ปัญหา โดยเฉพาะตัวแปรที่มีผลภาวะโภชนาการ

๓. ส่งเสริมพฤติกรรมกรบริโภคอาหารที่ดีให้กับเด็กวัยก่อนเรียนได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ค่าน้ำหนักตามเกณฑ์ความยาวหรือส่วนสูง น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ การวัดเส้นรอบศีรษะหรือประเภทอาหารที่เด็กวัยก่อนเรียนรับประทานรวมทั้งพฤติกรรมกรรับประทานอาหารของผู้จัดเตรียมอาหารร่วมด้วย

๒. ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัวและภาวะโภชนาการของเด็กในคลินิกเด็กดีคุณภาพในเขตพื้นที่โรงพยาบาลเครือข่ายร่วมด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากนายแพทย์สุรชัย โชคครรชิตไชย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุทัยธานี เห็นความสำคัญของการสร้างงานวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษาและคำแนะนำตลอดการทำวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้รับบริการในโรงพยาบาลอุทัยธานี เจ้าหน้าที่ประจำคลินิกเด็กดีคุณภาพที่อำนวยความสะดวกเรื่องข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

และขอขอบคุณผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียนทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการหน่วยงาน โรงพยาบาลอุทัยธานี และงานสาธารณสุขสืบไป

เอกสารอ้างอิง

เกียรติคุณ ตูจันดา และ ชนิกา ตูจันดา.(๒๕๕๖).

การป้องกันโรคอ้วนในเด็ก. (ม.ป.ป.).

สืบค้นเมื่อ (๖ มกราคม ๒๕๖๓).

[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.momypedia.com>

จงกลวรรณ มุสิกทอง, อรวรรณ ศรียุคตศุทธ, รัตนาภรณ์ คงคา และนาตยา แสงวิชัยภัทร.

(๒๕๕๓). ความรู้ทางโภชนาการ ทักษะคัด

ต่ออาหาร พฤติกรรมกรรับประทาน

อาหารภาวะโภชนาการของนักศึกษา

พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพยาบาล

ศาสตร์,๒๘(๓), ๔๐-๔๔

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (๒๕๕๙). มนุษย์ในระบบ

ครอบครัวและชุมชน. ในเอกสารการสอน

ชุดวิชามนุษย์กับระบบนิเวศ. นนทบุรี:

สาขาวิชา มนุษย์ นิเวศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ฉัตรแก้ว ประวาหะนาวิน. (๒๕๕๙). สุขภาพเด็ก

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ หน่วยที่ ๘-

๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ณปภา หอมนวล.(๒๕๕๙).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

ภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน ใน

อำเภอ เมืองจังหวัด เพชรบุรี.
วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
ณัฐวรรณ เชาวลิตกุล. (๒๕๕๒). รายงานการ
เฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็ก.
นนทบุรี: สำนักโภชนาการกรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข.
นพร อึ้งอารมณ์. (๒๕๕๙). โครงการภาวะ
โภชนาการเด็กก่อนวัยเรียนในเขตพื้นที่
รอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุร
นารี.
เบญจา มุกตพันธุ์. (๒๕๕๒). โภชนาการสำหรับ
คนวัยต่างๆ. ขอนแก่น: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ประไพพิศ สิงหเสมและคณะ. (๒๕๖๐). การ
ส่งเสริมโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน.
เครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการ
สาธารณสุขภาคใต้, ๔(๓) (กันยายน -
ธันวาคม ๒๕๖๐), ๒๒๖
ปราณี ทัดศรี. (๒๕๕๗). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับภาวะโภชนาการในเด็กวัยก่อนเรียน
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.
(วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์
มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
โภชนาการ, กอง. (๒๕๖๒). คู่มือแนวทางการใช้
เกณฑ์อ้างอิง น้ำหนัก ส่วนสูง เพื่อ

ประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
(๒๕๖๐). คู่มือสำหรับพ่อแม่สำหรับ
เผยแพร่ ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนา
เด็ก ตอนวัยเด็กเล็ก ๐- ๓ ปี. กรุงเทพฯ:
สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (๒๕๕๕). คู่มือเครื่องชี้วัด
ทางโภชนาการและโรคที่เกี่ยวข้อง.
กรุงเทพฯ:องค์การสงเคราะห์ทหารผ่าน
ศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
วนิสา องอาจและคณะ. (๒๕๕๙). การศึกษา
พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็ก
ปฐมวัย ใน ร.ร. เรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการคณะ
ศึกษาศาสตร์, ๑๗(๒), ๑๓-๒๗.
วิภา มะลา. (๒๕๖๒). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะ
ทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนใน
เขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.
(วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ
สำหรับสำหรับผู้บริโภค, คณะอนุกรรมการ.
(๒๕๕๙). องค์ความรู้ด้านอาหารและ
โภชนาการสำหรับทุกช่วงวัย. กรุงเทพฯ:
สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการ
อาหารและยา.